

آینده پژوهی در برنامه ریزی درسی و آموزشی

مؤلف:

شیرین مالیر

مهندس رضا مالیر

www.ketab.ir

انتشارات فراگیر الوند

۱۴۰۰

سرشناسه	: مالمیر، شیرین، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: آینده پژوهی در برنامه ریزی درسی و آموزشی / مولف شیرین مالمیر، رضا مالمیر.
مشخصات نشر	: ساری: فراگیر الوند، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۴ ص: نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۱۴-۶۱-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۸ - ۱۱۴.
موضوع	: آموزش و پرورش -- آینده نگری Education -- Forecasting آینده پژوهی -- روش شناسی Forecasting -- Study and teaching -- Methodology
شناسه افزوده	: مالمیر، رضا، ۱۳۴۸ -
رده بندی کنگره	: ۵/۴۱ LB
رده بندی دیویی	: ۱۱/۳۷۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۷۶۳۱۵۴
اطلاعات رکورد	: تبیا
کتابشناسی	

www.ketab.ir

که عنوان کتاب..... آینده پژوهی در برنامه ریزی درسی و آموزشی
 که مولف..... شیرین مالمیر، مهندس رضا مالمیر
 که صفحه آرا..... فراگیر الوند
 که طراح جلد..... عاطفه نیکفر
 که ناشر..... فراگیر الوند
 که شمارگان..... ۱۰۰۰ نسخه
 که نوبت چاپ..... اول ۱۴۰۰
 که قیمت..... ۵۵۰۰۰ تومان

ISBN: 978-622-7614-61-9

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار.....
۱۳	بخش اول: آینده پژوهی.....
۱۶	اصطلاحات.....
۲۶	نظریه ها.....
۲۹	تعاریف و مفاهیم.....
۳۴	آینده شناسی.....
۳۴	آینده نگری.....
۳۴	آینده سازی.....
۳۷	بخش دوم: آینده پژوهی و آموزش و پرورش.....
۳۸	ضرورت آینده پژوهی.....
۴۳	ضرورت مطالعات آینده نگرانه از مدارس ابتدایی.....
۴۸	آینده پژوهی و نظام آموزش و پرورش.....
۵۱	آموزش و پرورش کلیدی برای تغییر.....
۵۷	بخش سوم: روش های آینده پژوهی.....
۵۸	روش های آینده پژوهی.....
۶۰	انواع روشهای آینده پژوهی.....
۶۰	روش های همبستگی با علی.....
۶۲	روش های قضاوت.....
۶۲	روش های شمارش.....

۶۲	روشهای توالی زمانی
۶۵	پیمایش دلفی
۶۹	سناریونویسی
۷۳	انواع سناریوها و طبقه بندی آنها
۷۴	گام های فرایند طراحی و توسعه سناریوها
۷۹	مشاوره و رایزنی
۸۰	تحلیل محیطی
۸۰	پیار تحقیق
۸۴	روش آینده پژوهی ترکیبی
۸۵	مرور روش های آینده پژوهی
۸۷	بخش چهارم: توسعه معلمان و آموزش با آینده پژوهشی
۸۸	ضرورت و اهمیت توجه به آینده پژوهی در آموزش و پرورش کشور
۹۰	اصول و مبانی آموزش آینده ها
۹۴	اهداف آینده پژوهی در آموزش و پرورش
۹۵	اهداف مطالعات آینده پژوهی
۹۷	آموزش و پرورش و توسعه
۹۷	توسعه منابع انسانی در نظام آموزشی
۱۰۰	توسعه حرفه ای معلمان
۱۰۲	عوامل مؤثر در توسعه حرفه ای معلمان
۱۰۳	عوامل زمینه ای در توسعه حرفه ای
۱۰۵	تربیت معلم حرفه ای و توسعه
۱۰۸	فهرست منابع و مآخذ

پیشگفتار

امروزه تشبیه زمین به «فضایما» استعاره جالب و آشنایی است؛ این تشبیه در ذهن آدمی، تصویری از ساکنان زمین را که در فضا شناورند و برای حفظ و بقای زندگی خود به یکدیگر و به منابع محدود آن وابسته اند، مجسم می کند اما برای تکمیل این تشبیه، استعاره جالب دیگری نیز باید ذکر شود و آن عبارت است از تصویر زمین به مثابه ماشین زمان یعنی حرکت بی وقفه از زمان گذشته به سوی آینده؛ بنابراین، انسان های روی زمین تنها فضا نورد نیستند، بلکه زمان را هم در می نوردند. البته بلیت های آنان در حرکت زمانی شان یک طرفه است و فقط می توانند روبه جلو و به سوی آینده پیش بروند.

انسان همواره در طی تاریخ مشتاق بوده است تا بتواند آینده خود را پیش بینی کند؛ تا شاید از این مجرا گام مؤثر در ساخت آن بردارد. امروزه جهان بسوی پیچیده شده و دانش نیز به طور گسترده ای پراکنده گردیده است به گونه ای که بشر چاره ای جز این ندارد که برای تصمیم گیری موفقیت آمیز، دانش متخصصان و ذینفعان حوزه های مختلف علوم را به کار بندد. آینده در زندگی انسانها همواره از جایگاه خاصی برخوردار بوده است؛ چراکه گذشته با وجود اینکه نباید هرگز فراموش شود، از دست رفته محسوب می شود و حال نیز با پلک بر هم زدن می گذرد و آنچه آرزوهای ما را به یقین پیوند می زند آینده است. آینده خواه ناخواه فرا خواهد رسید و با کمی دقت می توانیم شکوفه های آن را در همین لحظه مشاهده کنیم. پس چه بهتر که در ترسیم و شکل بخشیدن به آن خود را سهیم بدانیم. گذشته، آینده پیشینیان بوده که به عنوان ارثی ارزشمند به ما رسیده است و می توانیم آموزه های بسیاری از آن فراگیریم. در واقع، آینده، هم اکنون ماست که باید آن را با اقدام های شایسته بسازیم.

آینده پژوهی دانش و هنری است که به انسان کمک می کند تا وقایع، فرصتها و تهدیدهای آینده را به خوبی بشناسد و هوشمندانه از بین آینده های ممکن، باور کردنی و محتمل به انتخاب آینده های مطلوب و موردنظر بپردازد و با این رویکرد آینده را صلب، مختوم، قطعی و بدون تغییر تصور نکند آینده های ممکن در واقع تمام آینده هایی است که می تواند محقق شود و متناقض با علم و دانش فعلی بشر است در حالی که آینده های باور کردنی با باورهای انسان سازگارند و منطبق با اصول و دانش امروزی بشر هستند. آینده های محتمل آن دسته از آینده هایی هستند که احتمال وقوع آنها می رود به این دلیل که روند محورند. نهایتاً آینده های مرجح یا مطلوب آن دسته از آینده هایی هستند که برای ما مطلوب اند و برخلاف سه نوع دیگر که دانش شناختی اند، اینها برانگیزاننده هستند؛ لذا ارزشی بوده و ذهن گرایند این در حالی است که دو نوع قلی ماهیتی عینی گرا دارند

تربیت یا آموزش و پرورش معتقد به پدیده هایی اجتماعی، برحسب اوضاع و احوال اجتماعی تغییر می یابد؛ هرچند که خود تغییراتی را در جامعه سبب می شود. به عبارتی دیگر تربیت، هم علت واقع می شود و هم معلول، از یک طرف می تواند اوضاع موجود را در یک جامعه دگرگون سازد و آن را به صورت اوضاع و شرایط مطلوب در آورد و از طرفی دیگر، خودش از همین اوضاع تغییر یافته متأثر می شود و تغییر پیدا می کند.

نظام آموزش و پرورش و به عبارت بهتر تعلیم و تربیت، به طور بالقوه یکی از محوری ترین و تعیین کننده ترین نهادهای اجتماعی در تحقق توسعه کشور به حساب می آید. یکی از اساسی ترین وظایف هر نظام تربیتی ارائه تصاویری روشن از انسان مطلوب است و گویاترین شاهد بر ضرورت وجود یک نظام آموزشی، توجه به آینده است. آموزش و پرورش پیش دبستانی تا دانشگاه ضرورتاً بایستی آینده مدار باشند؛ زیرا کارکرد آن در وقایع تجهیز دانش آموزان و دانشجویان به دانش و مهارت های لازم برای مشارکت مؤثر در جامعه چه در زمان حال و چه در زمان آینده است.